

Tre ord som alla är karakteriserande för *Pärnu Music Festival*. I augusti är det dags igen och med dirigenten *Paavo Järvi* i spetsen har festivalen ambitionen att också verka som en musikalisk bro mellan öst och väst. Går årets musikresa till den estniska festivalpärlan vid Östersjöns strand? Hanna Höglunds reportage lär inte avskräcka dig.

MÖTEN

MINNEN

MUSIK

Att ryska musiker ska medverka på Pärnu-festivalen är en självklarhet för Paavo Järvi: "Det är viktigt att vi konstnärer håller ihop. Om vi isolerar oss från varandra, då finns det verkligen inget hopp".

PAAVO JÄRVI VAR SJU ÅR och på sommarlov när han träffade den ryske kompositören Dmitrij Sjostakovitj första gången. Det finns ett bleknat, svartvit fotografi som förevigar mötet i det sena sextiotalets Pärnu.

Där, på den estniska östersjökusten, tillbringade den unge Paavo med familj tre sommarmånader varje år. Fotot som föreställer honom själv med lång lugg, pappa Neeme med yviga polisonger och spretande kragsnibbar och den ryske tonsättaren med sina typiskt mörka glasögonbågar, har fått en hedersplats på hemsidan till Järvis egen festival Pärnu Music Festival – en veckolång musikalisk happening i augusti som otvetydigt vilar på estnisk musikalisk- och kulturhistorisk mark.

– En stor del av den sovjetiska intelligentian brukade komma till just Pärnu på somrarna för att klimatet var svalare och mer behagligt där än på Krim-halvön, säger Järvi på telefon från Milano där han just nu repeterar Don Giovanni på La Scala-operan.

Den idag politiskt omstridda Krim-halvön var möjligen sovjettidens hetaste resmål, men Pärnu hade ett annat trumfkort: den eftertraktade närheten till Europa.

FÖR JÄRVI-FAMILJEN är Pärnu än idag ett andra hem och festivalen ett älskat skötebarn. Det är just de musikaliska och mänskliga mötena Järvi vill få till stånd genom sin festival och kanske framför allt den handplockade orkestern Estonian Festival Orchestra. Denna gång handlar det om att skapa band mellan unga, lovande estniska musiker och de bästa som Europa, men också Ryssland, har att erbjuda. På gästlistan i år märks bland andra pianisten Radu Lupu, violinisten Lisa Batiashvili, dirigenten Vasily Petrenko och Christian Lindberg.

För Paavo Järvi är det också viktigt att sätta Estland på kartan. Ett land som fortsätter verka i skuggan av den mullrande grannen Ryssland, men också ligger alldeles på gränsen till Västeuropa och gärna vill visa upp sin nationella identitet genom klassisk musik. Naturliga ambassadörer är Arvo Pärt, världens förmodligen mest spelade samtida tonsättare, och förstås Järvi-familjen själva, som emigrerade till väst vid samma tid som Pärt 1980.

EN LITEN RÖD FLAGGA

Nästa år firar esterna att det var hundra år sedan de blev självständiga för första gången och då är Estonian Festival Orchestra flaggskeppet som representerar landet på en Europaturné. Det gör att musiken med ens får en politisk underton som inte går att bortse ifrån. Och Paavo Järvi har också i tidigare intervjuer talat om Estlands rädsla för ett expansivt Ryssland.

– Vi har bland annat georgiska musiker på programmet och Georgien och Estland har liknande erfarenheter i egenskap av tidigare sovjetstater, säger han nu. I Estland har det alltid funnits en rädsla för rysk invasion. Men det är viktigt att lägga till att det inte handlar om en rädsla för ryssar i sig utan för rysk politik. Därför har jag gjort en poäng av att också ha med ryska musiker i orkestern.

Han tycker inte att esterna är paranoida utan snarare realister, säger han:

– Medan vi lever våra vanliga liv så finns det alltid en liten röd flagga i bakhuvudet. Inte minst sedan Rysslands aktioner i Georgien och Ukraina.

Han fortsätter med eftertryck:

– Händelser som naturligtvis också rör länder som Sverige och Finland som ligger i Rysslands närområde.

GÄSTSPEL I STOCKHOLM

Den 24 augusti gör Estonian Festival Orchestra sin första konsert utanför Estland. Det sker på Östersjöfestivalen i Stockholm, en festival som Paavo Järvi tycker är viktig med tanke på det politiska och miljömässiga läget i Östersjöregionen.

Men hur tycker han att det är att spela på samma festival som dirigenten Valery Gergiev som fått kritik för sina band till Vladimir Putin?

– Det är en komplicerad fråga, svarar Järvi diplomatiskt. Valery är en vän till mig så jag ser det inte som ett problem. Dessutom kan jag inte kritisera någon vars fullständiga situation jag inte känner till. Det viktiga är att vi konstnärer håller ihop. Om vi isolerar oss från varandra, då finns det verkligen inget hopp.

Han gör en indirekt jämförelse mellan Gergiev och sin gamle bekant Sjostakovitj – båda konstnärliga utövare som försökte göra sitt jobb under speciella politiska omständigheter – och konsta-

Rep med Viktoria Mullova inför förr årets framförande av Sibelius violinkonsert.

»I Estland har det alltid funnits en rädsla för rysk invasion. Men det är viktigt att lägga till att det inte handlar om en rädsla för ryssar i sig utan för rysk politik. Därför har jag gjort en poäng av att också ha med ryska musiker i orkestern.«

FOTO KALJU KIKKAS

PÄRNU MUSIC FESTIVAL

Festivalen grundades 2010 av Paavo och Neeme Järvi och pågår i år mellan 10 och 17 augusti i den estniska kuststaden Pärnu.

Årets festival är tillägnad 80-årsjubilerande Neeme Järvi som också kommer att dirigera öppningskonserten.

Två orkestrar är knutna till festivalen, Paavo Järvis handplockade elitensemble Estonian Festival Orchestra samt ungdomsorkestern Järvi Academy Youth Symphony Orchestra.

Akademien vid festivalen ger masterclasses i dirigering med deltagare från hela världen och regeln att studenterna ska vara lika många kvinnor som män.

terar att finansiering av kultur alltid har ett pris. Underförstått: I ett land där politikerna gör allt för att få fram sin agenda kan man räkna med att få maka på sin integritet som konstnärlig utövare om man vill behålla en gynnad position.

PÄRNUFESTIVALEN, som bland annat finansieras som ett treårigt start-up-projekt via estniska kulturministeriet och även får sponsring från organisationen bakom Estlands hundraårsjubileum, verkar dock inte ha några sådana problem. Här är det Järvi som sätter dagordningen.

– För att vara ett litet land tycker jag att Estlands regering gör riktigt bra ifrån sig när det gäller att stötta konsterna, säger Paavo Järvi.

Men så är också Estland ett land som inte har så många andra tillgångar att visa upp, inga naturresurser eller kända varumärken, menar han. Vad man däremot har är många intelligenta, kreativa människor och en stolthet över att introducera landet utomlands genom konst och kultur:

- Musiken är vårt Nokia! säger han och fortsätter:
- Fördelen med musik och andra konstarter är att medan man kan sälja Nokia vidare till andra företag är kulturyttringar inte utbytbara.

DÄREMOT KOMMER Estonian Festival Orchestra inte spela enbart estnisk musik på sin kommande turné eller ens på den egna festivalen där programmet består av allt från Berlioz till Beethoven, Sjsotakovitj till Tjajkovskij.

Pärnus två främsta turistattraktioner: konserthuset och den åtta kilometer långa sandstranden.

Paavo och Neeme (två av tio med efternamnet Järvi under förra årets festival) efter en konsert med masterclass-orkestern.

FOTO KAUPPO KIKKAS

PAAVO JÄRVI

Född i Tallinn, Estland 1962 i en musikerfamilj. Pappa Neeme är dirigent liksom brodern Kristjan. Systemen Maarika är flöjtist.

1980 lämnade familjen Estland för USA. Anledningen lär vara kontroversen med kommuniststyret som Neeme Järvi hamnade i vid uruppförandet av Arvo Pärts "Credo" tolvar tidigare där verkets bibliska texter ansågs utmana regimen.

På 1990-talet var Paavo Järvi chefsdirigent för Malmö Symfoniorkester och även förste gästdirigent för Kungliga Filharmonikerna i Stockholm.

2017 är uppdragen vitt spridda över världen. Förutom arbetet med Pärnu Music Festival är han bland annat chefsdirigent för japanska NHK Symphony Orchestra, konstnärlig ledare för Deutsche Kammerphilharmonie Bremen. I vår gästdirigerar han även på La Scala-operan i Milano.

»Musiken är vårt Nokia! Fördelen med musik och andra konstarter är att medan man kan sälja Nokia vidare till andra företag är kulturyttringar inte utbytbara.«

– Jag älskar den estniska musiken och har en pappa som varit dess största marknadsförare utomlands, men jag vill inte att orkestern bara ska associeras med musik från Norden.

Konserten på Östersjöfestivalen fokuserar däremot på tonsättare som alla doppat sina tår i detta gemensamma, förörenade innanhav vid något tillfälle i livet: Sjostakovitj, Erkki-Sven Tüür och Jean Sibelius.

tillsammans försöker se förbi politiska skillnader och att engagemanget i Östersjöns miljömässiga framtid är stort.

För en musiker uppvuxen vid Östersjöns östra strandbankar med musiken bokstavigt brusande i vinden och vågorna, där steget till S:t Petersburg varit lika nära som den korta båt färden till Stockholm, är det ett engagemang som är påtagligt och i högsta grad angeläget. —

PÅTAGLIGT ENGAGEMANG

GÄSTSPELET PÅ Östersjöfestivalen är viktigt för Paavo Järvi, inte minst för dess gränsöverskridande inställning när det kommer till såväl politiska som miljömässiga frågor i Östersjöregionen.

– Jag gillar att Östersjöfestivalen är ett samarbete mellan flera aktörer, säger han. Att man

Paavos intryck av mötet med Dmitrij Sjostakovitj som sjuåring på 1960-talet. "Han hade väldigt tjocka glasögon, talade väldigt tyst och verkade väldigt gammal. Jag ville hellre gå och leka med mina syskon men pappa sa: 'Nej, det här är viktigt, nu får du stanna, Paavo'. Så det gjorde jag."